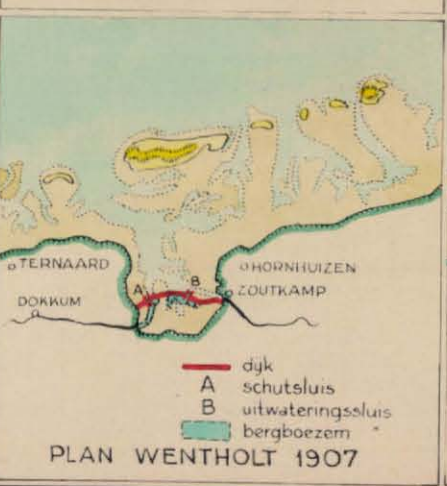
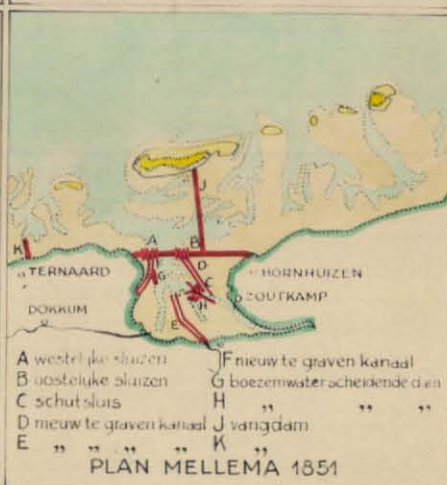

INPOLDERINGSPLANNEN VAN DE LAUWERSZEE 1845-1927

RAPPORT: Alg. 187.

R 281. D 463.

G. Spiekstra.

Geschiedenis inpolderingsplannen van de
Lauwerszee 1845-1927.

1947. 46 blz. 27 bijl. lit.opgave 61 stuks.
1,5 cm

Dit rapport sluit aan op Rapp.Alg.140, waarin de geschiedenis van de inpolderingsplannen van de Wadden achter Ameland en Ter-schelling wordt besproken.

Sinds de 13e eeuw werd er langs de huidige Lauwerszee + 14.500 ha land bedijkt. In 1584 werd voor de eerste maal het denkbeeld geopperd om het Dokkumer Diep aan de mond af te sluiten, doch eerst in 1717, na ernstige overstromingen werd tot afsluiting besloten, de opdracht tot uitvoering aan Willem Loré volgde in 1729.

Ook over de afsluiting van de Hunze in 1877 is lang gepraat. Reeds in 1601 achtte men deze afsluiting gewenst, doch de gemaakte plannen bezaten te weinig levensvatbaarheid.

In 1845 werd door F. Groet c.s. een concessie-aanvraag tot inpoldering ingediend waarbij Schiermonnikoog aan beide einden door een dam met de vaste wal verbonden werden. Aangezien dit plan te vaag was werd in 1847 een verbeterd plan ingediend. Op dit plan werd door een daartoe ingestelde commissie in 1851 afwijzend geadviseerd o.a. omdat de grond niet "rijp" was (te zanderig) en omdat er tegenover een bedrag van f. 18.400.000 aan kosten slechts f. 6.600.000 aan baten stond.

Inmiddels was door de Hoofdingenieur van de Friese Waterstaat A.C. Kros in 1848 een plan ingediend om eerst een vangdam tussen Schiermonnikoog en Groningen te maken tot 0,5 m beneden HW en na opslibbing aan weerszijden en daarna Schiermonnikoog en Ameland door dammen te verbinden met de vaste wal, waarbij het Friese Gat open bleef en enkele delen van de Lauwerszee werden ingepolderd.

In 1849 komt van Diggelen met een plan om de mond van de Lauwerszee met dam van Oost naar West af te sluiten en een dam te maken van Friesland naar Ameland.

In 1851 verschijnt een ontwerp van Mellema, dat eveneens een afsluiting van de Lauwerszee door een oost-west lopende dam beoogt en bovendien een vangdam van deze afsluitdijk naar Schiermonnikoog bevat, alsmede het graven van enkele kanalen binnen de ingepolderde Lauwerszee. Tegen dit plan heeft Kros ernstige bezwaren o.a. de kosten zijn veel te hoog (f. 19.000.000).

De reeds eerder genoemde Commissie diende in 1853 een plan in, waarbij door een dam van Zoutkamp naar Friesland het Zuidwestelijke deel van de Lauwerszee wordt ingepolderd (kosten f. 4.500.000, baten f. 4.000.000). Het gevolg van dit plan was het instellen van een gezamenlijke Commissie uit de Staten van Friesland en Groningen die reeds spoedig verslag uitbracht. In tegenstelling met de Staten van Groningen wilde de Staten van Friesland hun medewerking niet verlenen, zodat de inpoldering van de baan was.

In 1870 verschijnt een memorie van de heren C.Brunings en P.Caland van de Rijkswaterstaat over de afwatering van Friesland, waarin de Lauwerszee nog ter sprake komt.

In 1879 verschijnt er een plan van Ir S.J. Vermaes in brochurevorm, welke slechts een zeer, kleine inpoldering bij Oostmahorn omvat met een groot afwateringskanaal ter verbetering van de Friese afwatering.

In 1887 wordt de inpoldering van de Lauwerszee door Ir C. Lely als onderdeel gezien van die der Groningse en Friese Wadden, welke weer een onderdeel van de plannen tot inpoldering van de Zuiderzee en het gehele Waddengebied vormt.

In 1889 verrichtte Prof Mayer een uitvoerig bodemonderzoek (zie rapp. Alg. 140).

In 1894 bepleit Ir Vermaes een inpoldering van de Lauwerszee als zijnde het enige middel om de afwatering van Friesland afdoende te verbeteren. Hierop volgt in datzelfde jaar een concessie-aanvraag tot partiele inpoldering door Volker en Bos door een NW-ZO lopende dam met ruime boezems gevormd door de bestaande geulen. Dit plan viel bij Friesland kennelijk in goede aarde, want in 1895 diende Friesland een plan in bij de Minister (kosten f. 6.000.000.-), wat slechts weinig afweek van het plan van Volker en Bos. De Minister benoemde in 1896 een commissie die enige bezwaren tegen dit plan had. In 1904 komt de Lauwerszeecommissie met een ontwerp, waarvan de kosten inclusief de verbeteringen in de beide provincies op f. 12.316.000 werden geraamd. Dit plan gaf aanleiding tot langdurige discussies met en tussen beide provincies hoofdzakelijk als gevolg van de hoge kosten voor Groningen en Friesland.

In 1908 liet de Minister die tegen enige voorgestelde wijzigingen bezwaren van technische aard had een nieuwe raming maken. Het resultaat was het advies dat het hoofddoel, nl. een verbeterde afwatering, door indijking zonder krachtige bemalingswerktuigen niet werd bereikt; dat de grond niet rijp was en dat zelfs al was de grond rijp de indijking gezien als landwinning niet rendabel was. Op grond hiervan stelde de Minister voor het denkbeeld van de indijking te laten rusten en alleen tot krachtige bemalingsinstallaties te besluiten, welk denkbeeld door beide provincies werd overgenomen.

Intussen bracht Ellens in 1906 een ontwerp voor een inpoldering langs de zuidelijke oever van de Lauwerszee en liet hierbij de afwatering met opzet geheel rusten evenals Ir Wentholt in 1907, toen hij nog student was, een plan tot partiële bedijking ontwierp.

Over de Lauwerszee wordt geruime tijd niet meer gesproken als gevolg van de bouw van een gemaal bij Tacoziyl.

Als onderdeel van een beschouwing van inpoldering der Wadden in hun geheel van de hand van Draisma de Vries komt de Lauwerszee in 1921 weer ter sprake, waarbij o.a. een dam tussen Ameland en Schiermonnikoog is geprojecteerd.

Ir Ramaer heeft ernstige bedenkingen en zegt o.a. dat dit plan technisch niet uitvoerbaar is door de enorme risico's en enorm duur is.

In 1927 stelt de heer Maschhaupt een onderzoek in naar de cultuurwaarde van de Lauwerszeegronden en komt tot de conclusie, dat deze zeer gering is.